

Natuurbeleving

in het pedagogisch beleidsplan:
een **natuurlijk** proces

De kinderen spelen heerlijk in de besneeuwde tuin. Op een slee glijden ze voorzichtig onder de kale wilgentenentunnel door. De baby's voelen de sneeuwvlokken op hun wangen. Ruim een uur later gaan de kinderen naar binnen om te eten. Ze zijn lekker rozig en hebben rode wangen. Wat ze niet weten, is dat hun beleving in de tuin is vastgelegd in het pedagogisch beleidsplan van kinderopvang De Tweeling.

Voor Marianne van Gend, oprichter en eigenaar van kinderopvang De Tweeling in Nijmegen, was het bij de start van haar kindercentrum belangrijk dat de drempel om buiten te gaan spelen niet te groot was. 'Buitenspelen vond ik altijd al belangrijk', vertelt Marianne. 'Er is hier altijd al een tuin geweest, nooit een tegelplein. Doordat de kinderen hier vaak speelden, zagen we het effect op de motorische, de sociaal-emotionele, de zintuiglijke en de cognitieve ontwikkeling. We zijn deze mogelijkheid steeds bewuster gaan inzetten.'

Natuurlijk meewerken

Om zo effectief mogelijk gebruik te maken van de tuin hebben alle pedagogisch medewerkers een training gevolgd. Tijdens de studiedag kreeg natuurbeleving met jonge kinderen steeds duidelijkere

vormen. De pedagogisch medewerkers zijn de natuur gericht gaan gebruiken. En ze zijn zich bewust van hun voorbeeldhouding voor de kinderen. Ze zijn niet bang om een spinnetje of kevertje op te pakken, omdat kinderen precies voelen en zien of iemand bang is voor beestjes. Dat nemen ze over. Doordat de kinderen buiten een uitdagende omgeving hebben, hebben de pedagogisch medewerkers meer tijd om de kinderen te volgen. Het is heel belangrijk om de kinderen te zien en te kijken wat ze aan ideeën meebrengen. De pedagogisch medewerkers observeren de kinderen buiten en laten het initiatief om te spelen bij de kinderen.

Het pedagogisch beleidsplan

Na de studiedag hebben de medewerkers de mogelijkheden van de inrichting van de tuin beschreven in het pedagogisch beleidsplan.

Gun de kinderen hun struggle met de natuur

'Bij het aanpassen van de tuin hebben we een oude laurierstruik aan onze tuin toegevoegd. Een groot succes!' zegt Marianne van Gend. 'De kinderen hebben ontdekt dat je er erg leuk in kunt klimmen. Maar het gebeurde ook dat ik een van de kinderen hoorde huilen. Hij zei me dat hij in de struik was geklommen, maar er niet meer uit kon komen. Toch mocht ik hem niet helpen. Hij wilde zelf zijn probleem oplossen. Je moet de kinderen hun struggle met de natuur gunnen.'

Op de dvd *Groen is Gras* van Veldwerk Nederland zie je meer voorbeelden van natuurbeleving bij De Tweeling.

De pedagogisch medewerkers observeren de kinderen buiten en laten het initiatief om te spelen bij hen

Ook de manier waarmee de medewerkers omgaan met natuurbeleving en de effecten voor de kinderen kregen een plek in het plan. In de tuin hebben de kinderen eigenlijk geen extra spelmaterialen nodig. Er is een buitenbouwhoek met houtblokken en zand en water ontbreken niet. Er zijn sluis- en struipaden. De fietsjes blijven regelmatig een dag binnen, want de kinderen hebben daar veel minder behoefte aan.

Natuur buiten en binnen

Ook binnen is aandacht voor natuur. In de gangen staan knutselwerkjes van natuurlijke materialen, gemaakt door de oudere kinderen. In het atelier staan bakken met natuurlijke materialen. Ook in de snoezelkamer en op de babygroep gebruiken de pedagogisch medewerkers natuurlijke voelmaterialen, zoals halve kokosnoten, touw, wol en dennenappels. Voor de baby's voelt dit materiaal natuurlijk heel anders aan dan het normale plastic speelgoed. Geborgenheid is zowel in het gebouw als in de tuin belangrijk. De kinderen moeten de mogelijkheid hebben om even op zichzelf te zijn. Veiligheid is een belangrijk onderdeel van natuurbeleving, en staat dus ook in het pedagogisch plan. Marianne vindt dat als je ergens in gelooft, je ervoor moet gaan. 'Voer je plan uit, maar wees je bewust van de risico's. Neem geen risico met de gezondheid van de kinderen. Het is belangrijk om vast te leggen welke risico's er zijn en hoe daarmee wordt omgegaan. Dat is weer belangrijk voor de inspectie.'

Voor de pedagogisch medewerkers van De Tweeling is het gegeven dat natuurbeleving onderdeel is van het pedagogisch plan een vanzelfsprekendheid. Nu er sneeuw ligt kijken ze met de kinderen wat er gebeurt als je sneeuw mee naar binnen neemt. Marianne ziet ook haar medewerkers genieten van de natuur, onder andere doordat er zo veel uitdaging voor de kinderen is. ◀

Natuur in het pedagogisch beleidsplan

De Wet Kinderopvang schrijft in Nederland voor dat een pedagogisch beleidsplan verplicht is voor elk kindercentrum. Door de GGD worden de controles uitgevoerd, waarbij voornamelijk wordt gelet op het voorkomen van gevaar voor kinderen. Pedagoog Tineke Linssen van Korein Kinderopvang geeft aan dat in het beleidsplan vier aandachtspunten moeten staan: 1. Veiligheid en welbevinden, 2. Sociale competentie-ontwikkeling, 3. Persoonlijke competentieontwikkeling en 4. Overdracht van normen en waarden. Natuurbeleving maakt geen onderdeel uit van een van deze vier verplichte onderdelen, maar Tineke is van mening dat dit wel zou moeten. In Vlaanderen zijn kinderopvanginitiatieven verplicht een kwaliteitshandboek uit te werken. Hierin moet onder meer beschreven zijn hoe je bepaalde pedagogische principes gestalte geeft. Net zoals in Nederland ben je in Vlaanderen niet verplicht om te beschrijven hoe je natuurbeleving aanpakt.

Over de auteur

Erwin Groenberg is projectleider bij Veldwerk Nederland: het kennis- en praktijkcentrum voor natuureducatie. Veldwerk Nederland verzorgt trainingen, adviezen en begeleiding bij natuurbeleving in de kinderopvang in Nederland en België.